

Hukam Singh v. The State of Punjab, etc., (Dhillon. J.)

ਉਕਤ ਨਿਯਮ ਦੀ ਕਾਫੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਇਸਦੀ
ਵਿਆਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ।

(28) 8F I ਜਾਂ ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਖਰਚਿਆਂ
ਦੇ ਕਿਸੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਬੀ ਆਰ ਤੁਲੀ, ਜੇ.—(29) ਮੈਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

MR S Harma , J.—(30) ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਕੇ. ਐਸ. ਕੇ. _

ਫੁਲ ਬੈਂਚ

ਆਰਐਸ ਨਰੂਲਾ ਸੀਜੇ, ਏਡੀ ਕੋਸ਼ਲ ਅਤੇ ਬੀਐਸ ਢਿੱਲੋਂ, ਜੇ. ਜੇ.

ਹੁਕਮ ਸਿੰਘ - ਪਟੀਸ਼ਨਰ

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, 'ਆਦਿ,- ਜਵਾਬਦਾਰ

1971 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਨੰ. 812.

12 ਨਵੰਬਰ 1974

ਜ਼ਾਬਤਾ ਫੌਜਦਾਰੀ (1898 ਦਾ ਐਕਟ V)— ਧਾਰਾ 401— ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ (1950)
— ਆਰਟੀਕਲ 72 ਅਤੇ 161— ਮਾਫੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ, ਮੁਆਫੀ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਮੁਆਫੀ— ਦਾਇਰੇ
ਅਤੇ ਹੱਦ— ਮਾਫੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਮੁਆਫੀ—ਕੀ ਜਾਇਜ਼ ਅਤੇ ਕਿਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ-ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ
ਦੁਆਰਾ ਮੁਆਫ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੱਟ ਦੇ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ-ਜ਼ਖਮੀ ਵਿਅਕਤੀ-ਕੀ
ਅਜਿਹੀ ਮੁਆਫੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਟਿਕਾਣਾ ਸਟੈਂਡ ਹੈ - ਸਰਕਾਰ-ਕੀ ਮੁਆਫੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਮਰਥਨ
ਵਿੱਚ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ — - ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 401(2) ਦੇ ਉਪਬੰਧ —ਕੀ
ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

ਧਾਰਾ 72 ਅਧੀਨ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਕੋਲ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ, 1950 ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ
161 ਅਧੀਨ ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਅਤੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1898 ਦੀ ਧਾਰਾ 401 ਅਧੀਨ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ
ਵਿੱਚ ਮਾਫੀ ਅਤੇ ਮਾਫੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ , ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਹਿਮ ਦੀਆਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ
ਹਨ ਜੋ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਖਰੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣਾ ਅਤੇ
ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਸੁਣਾਉਣਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਾ ਅਮਲ
ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਹੈ। ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 401 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ

ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਕੋਲ ਇਸਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਮਾਫੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਅਥਾਰਟੀ ਕੋਲ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਦਾ ਰਿਪੋਜ਼ਟਰੀ ਜੇ

ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਤੇ ਬਾਹਰੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਅਤਿ-ਵਿਰੋਧੀ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 72 ਅਤੇ 161 ਅਤੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਸੰਘਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 401 ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ: (1) ਉਹ ਅਥਾਰਟੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। (2) ਇਹ ਕਿ ਦੋਸ਼ਬੱਧ ਆਰਡਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਹੱਦ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। (3) ਇਹ ਕਿ ਆਰਡਰ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹ ਕਿ ਉਹੀ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, - ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਬਾਹਰੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਹੁਕਮ ਤਾਕਤ ਦੀ ਮਾੜੀ-ਭਰੀ ਕਸਰਤ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਜਾਂ ਅਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਕਤ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਸੱਟ ਲੱਗਣ ਦੇ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮੁਆਫ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਮਾਫੀ ਜਾਂ ਮਾਫੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ - ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ ਜੋ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫੀ ਦੇਣ ਨਾਲ ਉਸਦੀ ਜਾਨ ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਕੋਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਹਾਈਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਟਿਕਾਣਾ ਹੈ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮੁਆਫੀ ਦੇ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਅਣਕਿਆਸੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੇਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਫਰਜ਼ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ। ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਹੈ ਜੋ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਈਮਾ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਤ ਆਧਾਰ ਦੇਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰੋ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਵਉੱਚ ਅਥਾਰਟੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਸ਼ਾਲ ਅਤੇ ਨਿਰਵਿਘਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਕਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਸਹੀ ਹੋਣ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਡਿਸਚਾਰਜ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮਾਂ ਨਾਲ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਜੁੜੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਹ ਹੋਰ ਸਮਝਦਾਰ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

Hukam Singh v. The State of Punjab, etc., (Dhillon. J.)

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 401 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਪ-ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ 'ਸ਼ੱਕ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ 'ਸ਼ੱਲ'। ਭਾਵੇਂ 'may' ਅਤੇ 'shall' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਕਿ ਕੀ ਵਿਵਸਥਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਜਾਂ ਡਾਇਰੈਕਟਰੀ ਪਰ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਲਈ

ਉਪਬੰਧ ਦੇ, ਸੰਹਿਤਾ ਦੇ ਹੋਰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਉਪਬੰਧ 'ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ' ਜਾਂ 'ਸ਼ੱਲ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ 'ਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਡ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਪਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਸ਼ਬਦ 'ਸ਼ੱਲ' ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਧਾਰਾ 401 (2) ਵਿੱਚ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਆਮ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਡਾਇਰੈਕਟਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਪ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਉਦੋਂ ਹੀ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 401 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਜਾਂ ਮੁਆਫ ਕਰਨ ਲਈ ਮਾਮਲਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 72 ਦੇ ਤਹਿਤ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 161 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਜਪਾਲ ਵਿੱਚ ਨਿਯਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਿਆਪਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਜਾਂ ਮਾਫੀ ਅਤੇ ਮੁਆਫੀ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਸੰਘਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 401 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ - ਸਿਰਫ ਸੀਮਤ ਹਨ। ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਅਮਲ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਜਾਂ ਪੂਰੇ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ। ਜੇਕਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸਬੰਧਤ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਮਾਫੀ ਅਤੇ ਮੁਆਫੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 401 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਦੀਆਂ ਇੱਕ ਤਰਕਸੰਗਤ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਸਨ। ਤਿੰਨ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜਾਂ ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੱਜ ਦੀ ਰਾਏ ਲਈ ਭੇਜਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਜੱਜ ਦੀ ਜੋ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਜੁਰਮਾਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਧਾਰਾ 401 ਦੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ 1 ਇਸ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਗੈਰ-ਕਾਮ ਪਾਲਣਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ।

16 ਅਗਸਤ, 1972 ਨੂੰ ਮਾਣਯੋਗ ਜਸਟਿਸ ਪੀ.ਸੀ. ਪੀਡਿਤ ਅਤੇ ਮਾਣਯੋਗ ਜਸਟਿਸ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਿੱਲੋ ਵਾਲੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਨੁਕਤਿਆਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਇੱਕ ਫੁਲ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੇਸ. ਮਾਣਯੋਗ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਸ੍ਰੀ ਆਰ. ਐਸ. ਨਰੂਲਾ, ਮਾਣਯੋਗ ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਏ. ਡੀ. ਕੋਸ਼ਲ ਅਤੇ ਮਾਣਯੋਗ ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਿੱਲੋ ਵਾਲੇ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਨੇ ਆਖਰਕਾਰ 12 ਨਵੰਬਰ, 1974 ਨੂੰ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ:-

- (1) ਕੀ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੁਕਮ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ?
- (2) ਕੀ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ?
- (3) ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਡਾ. ਅਬਚਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਅਣਕਿਆਸੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼

ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ? ਜੇਕਰ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਕੀ ਇਹ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਰਿਟਰਨ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਦੀ ਸੰਬੰਧਿਤ ਫਾਈਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਾਰਨ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ?

- (4) ਜੇਕਰ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਯੋਗ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ,

ਮੁਆਫੀ ਜਾਂ ਮਾਫੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਹੱਦ ਕੀ ਹੈ?

- (5) ਕੀ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ 'ਤੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਸਬੂਤ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਖੌਤੀ ਹੁਕਮ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਮਨਮਾਨੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਐਕਟ ਦੀ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਤੇ ਉਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਜੋ ਉਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਬਾਹਰੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜਿਸ ਲਈ ਉਕਤ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ?

- (6) 401 (2), ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਦੇ ਉਪਬੰਧ, ਚਰਿੱਤਰ ਵਿੱਚ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਅਨੁਸਾਰੀ, ਅਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਦੀ ਹੈ?

ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226/227 ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਿੱਟ, ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਾਇਟ ਰਿੱਟ, ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ 21 ਜੁਲਾਈ, 1970, ਦੇ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1, ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, (ਅਨੁਸੂਚੀ 'ਸੀ') ਅਤੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 401 ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਨੂੰ ਅਤਿ-ਵਿਰੋਧੀ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨਾ।

ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ ਵਕੀਲ ਕੇ.ਜੀ.

ਐਮਜੇਐਸ ਸੇਠੀ, ਵਿਨੋਦ ਕਟਾਰੀਆ ਅਤੇ ਐਸ. ਕੁਮਾਰ, ਐਡਵੋਕੇਟ, ਐਡਵੋਕੇਟ, ਐਡਵੋਕੇਟ - ਜਨਰਲ, ਪੰਜਾਬ, ਜਵਾਬਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1।

ਐਸ ਐਸ ਕੰਗ, ਅਤੇ ਸਤੀਸ਼ ਭਨੋਟ, ਐਡਵੋਕੇਟ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 3 ਲਈ।

ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਬਾਰ-ਐਟ-ਲਾਅ, ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਲਈ।

ਨਿਰਣਾ

ਡੀ ਹਿਲੇਨ, ਜੇ.—ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਅਤੇ 227 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਹੈ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 3, ਡਾ: ਅਬਚਲ ਸਿੰਘ ਨੇ 10 ਅਪ੍ਰੈਲ 1968 ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਹੈਬੋਵਾਲ

Hukam Singh v. The State of Punjab, etc., (Dhillon. J.)

ਕਲਾਂ, ਤਹਿਸੀਲ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਰਵਸ਼੍ਰੀ ਲਿਲਕ ਚੰਦ ਅਤੇ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਤੋਂ 10 ਅਪ੍ਰੈਲ 1968 ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਹੀਯੋਗ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦੀ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਹੁਕਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਕਤ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਡਾ: ਅਬਚਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਕਤ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਕਮ ਸਿੰਘ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦਤ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਨਿਪਟਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ। 19 ਮਈ, 1968 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 5.30 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਡਾ. ਅਬਚਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਸੱਜੀ ਲੱਤ 'ਤੇ ਲੱਗੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਈ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ। ਵਿਖੇ

ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਜੋ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਭਰਾ ਬਾਵਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲੱਗੀ, ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਜ਼ਖਮਾਂ ਦੀ ਤਾਬ ਨਾ ਝੱਲਦਿਆਂ ਦਮ ਤੋੜ ਗਿਆ। ਡਾ: ਅਬਚਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 302/307/447 ਆਦਿ ਤਹਿਤ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਨੇ 6 ਜਨਵਰੀ, 1969 ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਡਾ: ਅਬਚਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਸੀ। ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ। ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 307 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੱਤ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਅਤੇ 1000 ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। 200, ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 447 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਡਾ. ਅਬਚਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੋਰ ਸਹਿ-ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਨੇ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਡਾ: ਅਬਚਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੇ ਉਕਤ ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ 1969 ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 145 ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਅਪੀਲ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ 14 ਮਈ 1970 ਨੂੰ ਡਾ. ਅਬਚਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦਿਆਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। 14 ਮਈ, 1970 ਦੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਕਾਪੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ ਅਨੁਬੰਧ 'ਏ*' ਵਜੋਂ ਨੱਥੀ ਹੈ। ਡਾ. ਅਬਚਲ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 3, ਵੱਲੋਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹੋਰ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਹੁਕਮ ਅੰਤਿਮ ਬਣ ਗਿਆ।

(2) ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 401 ਅਧੀਨ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ, 21 ਜੁਲਾਈ, 1970 ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮ ਰਾਹੀਂ, ਜਿਸ ਦੀ ਕਾਪੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ ਅਨੁਸੂਚੀ 'ਸੀ' ਵਜੋਂ ਨੱਥੀ ਹੈ, ਡਾ. ਅਬਚਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਉਸ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਸ਼ਰਤਾਂ ਮੰਨ ਲਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਇਸ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕਈ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(3) ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੀ.ਸੀ. ਪੀਡਿਤ ਜੇ. (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਉਦੋਂ ਸੀ) ਅਤੇ ਮੈਂ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ, ਪੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਕਈ ਸਵਾਲਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਠਿਨਾਈ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਕਤ ਸਵਾਲ ਜਨਤਕ ਮਹੱਤਵ ਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੂਰਗਾਮੀ ਸਿੱਟੇ ਨਿਕਲਣਗੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨੁਕਤਿਆਂ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ

ਕੋਈ ਸਿੱਧਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਇਸ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਰੈਫਰ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਿਆ। ਦ

ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨੁਕਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹਨ: -

1. ਕੀ ਬੇਅਦਬੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ?
2. ਕੀ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ?
3. ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਡਾ. ਅਬਚਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਅਣਕਿਆਸੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ? ਜੇਕਰ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਕੀ ਇਹ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਟਰਨ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ ਜਾਂ ਕੇਸ ਦੀ ਸਬੰਧਤ ਫਾਈਲ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਾਰਨ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ Co I urt ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ?
4. ਜੇਕਰ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਯੋਗ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਮੁਆਫ਼ੀ ਜਾਂ ਮਾਫ਼ੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਹੱਦ ਕੀ ਹੈ?
5. ਕੀ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ 'ਤੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਾਈਮ ਜੇਡ ਸਬੂਤ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਲਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੁਕਮ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੁਰਮਾਨਾ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਮਨਮਾਨੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਤੇ ਇਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਜੇ ਉਸ ਉਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਹਰੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜਿਸ ਲਈ ਉਕਤ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ?
6. ਕੀ ਧਾਰਾ 401 (2), ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਦੇ ਉਪਬੰਧ, ਚਰਿੱਤਰ ਵਿੱਚ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਅਨੁਸਾਰੀ ਗਲਤ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਦੀ ਹੈ?

(4) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ..

(5) ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ, ਸ਼੍ਰੀ ਆਨੰਦ ਸਵਰੂਪ ਦੁਆਰਾ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੋਸ਼ਪੂਰਨ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਉਕਤ ਹੁਕਮ ਸੱਤਾ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਇਸ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਸਟੀਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾੜਾ ਮੰਨਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਡਾ. ਅਬਚਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਹੋਣ ਦੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਇਹ ਦੋਸ਼ਪੂਰਨ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੂਜਾ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਹੁਕਮ ਬਿਨਾਂ ਰਾਏ ਲਏ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ

Hukam Singh v. The State of Punjab, etc. (Dhillon, J.)

ਸਿੱਖਿਅਤ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ, ਜੋ ਕਿ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 401 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਤੀਜਾ, ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਡਾ. ਮਰਹੂਮ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ, ਪੰਜਾਬ, ਇਸ ਲਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਸਿਆਸੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸੀ।

(6) ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਟਰਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਸੰਘਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 401(1), ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਵਿਵੇਕ ਅਤੇ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਖਲ ਦੇਣ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੱਤਾ ਦੀ ਮਾਲਾ ਫਾਈਡ ਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ / ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਸੰਘਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 401 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਡਾਇਰੈਕਟਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸਜ਼ਾ ਮੁਆਫ ਕਰਨ ਜਾਂ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਜੱਜ ਜਾਂ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਜੱਜ। ਡਾ: ਅਬਚਲ ਸਿੰਘ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਰਹੂਮ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ, ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕੇਸ ਦੇ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਬਰਾਬਰੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(7) ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਕੇ, ਵਿਤਕਰੇ ਅਤੇ ਮਨਮਾਨੀ ਹੋਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਹ ਦੋਸ਼ਪੂਰਨ ਹੁਕਮ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਦਬਾਇਆ ਗਿਆ, ਉਸ ਨੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਆਧਾਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ।

(8) ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਦੱਸੇ ਗਏ ਨੁਕਤੇ, ਹੁਣ ਨਿਪਟਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਆਈ

1. ਕੀ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੁਕਮ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ?

ਆਈ

(9) ਨਿਆਂਇਕਤਾ ਦਾ ਸਵਾਲ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬਿੰਦੂ ਨੰਬਰ 4 ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਸੰਘਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 401 ਅਧੀਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼, ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 72 ਅਤੇ 161 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਮੁਆਫੀ, ਮੁਆਫੀ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਹੱਦ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਰਹਿਮ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਸੀਮਾ, ਸਖੋਪ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(10) ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਗਵਰਨਰ ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ - ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਐਕਟ, 1935 ਦੀ ਧਾਰਾ 295 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੋਧੇ ਗਏ ਮਾਫੀਆਂ ਅਤੇ ਛੋਟਾਂ ਦੇ

ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਹੋਰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਵਸਥਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 401 ਸੀ। ਵਿਧੀ. ਫੌਜਦਾਰੀ ਜ਼ਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 401 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5), ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਉਦੋਂ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ, ਬਸ਼ਰਤ ਕਿ ਧਾਰਾ 401 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਮਹਾਮਹਿਮ ਜਾਂ ਗਵਰਨਰ ਜਨਰਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਅਜਿਹਾ ਅਧਿਕਾਰ ਉਸਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਮੁਆਫੀ, ਰਾਹਤ, ਰਾਹਤ ਜਾਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦੇਣ ਲਈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸੰਬੰਧਿਤ ਉਪਬੰਧ ਜੋ ਮਾਫੀ ਅਤੇ ਮਾਫੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 72 ਅਤੇ 161 ਹਨ।

(11) ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 72(1) (ਏ), (ਬੀ) ਅਤੇ (ਸੀ) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹਨ:

"72. (1) ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਕੋਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਕਰਨ, ਛੋਟ ਦੇਣ, ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਜਾਂ ਮੁਆਫੀ ਦੇਣ ਜਾਂ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ, ਮੁਆਫ ਕਰਨ ਜਾਂ ਘਟਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋਵੇਗੀ,

- (a) ਉਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੋਂ ਸਜ਼ਾ ਜਾਂ ਸਜ਼ਾ ਕੋਰਟ ਮਾਰਸ਼ਲ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ;
- (b) ਉਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੋਂ ਸਜ਼ਾ ਜਾਂ ਸਜ਼ਾ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਯੂਨੀਅਨ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਧਦੀ ਹੈ;
- (c) ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੋਂ ਸਜ਼ਾ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੈ।

(12) ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ: -

"ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ, ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ, ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਜਾਂ ਸਜ਼ਾ ਵਿਚ ਛੋਟ ਦੇਣ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ, ਮੁਆਫ ਕਰਨ ਜਾਂ ਘਟਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਧਦੀ ਹੈ।"

(13) ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 401 (1) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹਨ: -

"401 (1) ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ

Hukam Singh v. The State of Punjab, etc., (Dhillon., J.)

ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਵਿਅਕਤੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਅਮਲ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਪੂਰੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ 'ਜਿਸਦੀ ਉਸਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ।

(14) *ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਕਾਵਾਸ ਮਾਨੇਕਸ਼ਾ ਨਾਨਾਵਤੀ (1)* ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਬਾਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਪੂਰੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੁਆਫੀ ਅਤੇ ਮਰਿਆਦਾ ਦੇ 7€ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਸਕੋਪ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਆਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਕਮਾਂਡਰ ਕੋਐਮ ਨਾਨਾਵਤੀ ਨੂੰ ਕਤਲ ਦੇ ਜ਼ਰਮ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਜਲ ਸੈਨਾ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਵਾਰੰਟ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਬੰਬਈ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਅਧੀਨ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕਮਾਂਡਰ ਕੇ.ਐਮ. ਨਾਨਾਵਤੀ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਕਮਾਂਡਰ ਨਾਨਾਵਤੀ ਨੂੰ ਆਈਐਨਐਸ ਕੁੰਜਲੀ ਵਿੱਚ ਜਲ ਸੈਨਾ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਰਾਜਪਾਲ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਹੁਕਮਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਹੋਇਆ। ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਉਠਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦਲੀਲਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਢੁਕਵੇਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ। ਰਾਜ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਉਠਾਈ ਗਈ ਦਲੀਲ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕਿਉਂ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਪਹਿਲੂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਜਪਾਲ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਹੁਕਮ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਜੇਕਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੁਕਮ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ, ਤਾਂ ਵਾਰੰਟਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਹਾਈਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਹੁਕਮ ਅਯੋਗ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਵਾਰੰਟ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਸਨ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 161 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਜਪਾਲ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਿਆਪਕ ਅਤੇ ਨਿਰਵਿਘਨ ਹਨ ਪਰ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਚੰਗੇ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਮਨਮਾਨੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਰਤਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ *ਕਮਾਂਡਰ ਨਾਨਾਵਤੀ ਦੇ ਕੇਸ (1)* (ਸੁਪਰਾ) ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ ਰਾਜਪਾਲ ਨੇ ਦੋਸ਼ਪੂਰਨ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਇਹ ਹੁਕਮ ਕਿਸ ਕਾਰਨ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਸਨੇ (ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ ਅਲ) ਨੇ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਹ ਹੁਕਮ ਸੀ।

(1) ਏਆਈਆਰ 1960 ਬੰਬ। 502.

ਰਾਜਪਾਲ ਦੁਆਰਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਮਹਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੇਠੀ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ *ਕਮਾਂਡਰ ਨਾਨਾਵਤੀ ਦੇ ਕੇਸ* (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਬੰਬਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਰਾਜਪਾਲ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 161 ਦੇ ਤਹਿਤ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਹੁਕਮ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਰਾਜਪਾਲ ਦੁਆਰਾ ਸਜ਼ਾ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕਾਰਨ, ਜੋ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਅਧੀਨ ਵਰਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਭਾਰਤ। ਅਦਾਲਤ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਾਰੰਟਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੰਬਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੁਕਮ, ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ।

(15) *ਕਮਾਂਡਰ ਕੇ.ਐਮ. ਨਾਨਾਵਤੀ ਦੇ ਕੇਸ* (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਬੰਬਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਦਾ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਛੁੱਟੀ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਵੀ, ਰਾਜਪਾਲ ਕੋਲ ਇੱਕ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਸੀ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 161 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਦੇਸ਼, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਓਵਰ-ਸੂਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਮਾਮਲਾ *ਕੇ.ਐਮ. ਨਾਨਾਵਤੀ ਬਨਾਮ ਬੰਬਈ ਸਟੇਟ (ਹੁਣ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ)* (2) ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਆਇਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਦੇ ਸ਼ਾਹੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਤਪੱਤੀ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਮਰਸੀ ਦੇ ਸ਼ਾਹੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੁਝ ਹੋਰ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਇੰਗਲੈਂਡ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 72 ਅਤੇ 161 ਦੇ ਅਧੀਨ ਮਾਫੀ ਅਤੇ ਮੁਆਫੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 401 ਦੇ ਅਧੀਨ ਵੀ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਖਰੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਜਾਣੇ ਹਨ, - ਜਦੋਂ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 142 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪੀਲ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ

(2) ਏਆਈਆਰ 1961 ਐਸਸੀ 112।'

Hukam Singh v. The State of Punjab, etc., (Dhillon. J.)

ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 426, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਖਰੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਵੀ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਕਿ ਇਕ ਪਾਸੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 142 ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 72 ਅਤੇ 161 ਅਤੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 401 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਇਕਸੁਰਤਾਪੂਰਣ ਬਣਾਉਣ ਲਈ। ਪੱਖ ਅਤੇ ਜਾਬਤਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 426, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਇਹ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮਾਮਲਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 142 ਜਾਂ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਸੰਬੰਧਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 426 ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 72 ਅਤੇ 161 ਅਤੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 401 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਦਾ ਖੇਤਰ ਮੁਅੱਤਲ ਰਹੇਗਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਮੁਆਫੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਅੰਤਮ ਫੈਸਲਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਰ ਜਿੱਥੇ ਉਪਰੋਕਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਲੰਬਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਮੁਆਫੀ ਆਦਿ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਖੇਤਰ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 72 ਅਤੇ 161 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 401 ਦੇ ਅਧੀਨ ਉਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਕੋਲ ਹੈ। ਜਾਬਤਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ। ਇਹ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੀ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹਰਮਈ ਵਿਆਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ-ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਸ ਦੁਆਰਾ ਕਿ ਮਾਫੀ ਅਤੇ ਮੁਆਫੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਕੋਲ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਕੋਲ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਰਹਿਮ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਲੰਬਿਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਉਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਜਾਂ ਧਾਰਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 401 ਅਤੇ 426 ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸੀਮਤ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 142, 72 ਅਤੇ 161। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਸ ਅਧਿਕਾਰਤ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 72 ਅਤੇ 161 ਅਤੇ ਜਾਬਤਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 401 ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਹੋਰ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਨ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਟਕਰਾਅ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੁਆਫੀ ਅਤੇ ਮੁਆਫੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਇਕਸੁਰਤਾਪੂਰਣ ਨਿਰਮਾਣ ਦੇ ਕੇ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਮਾਫੀ ਅਤੇ ਮੁਆਫੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਇਸ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪੂਰਨ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਾਰੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੀ ਘੋਖ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੇ ਰਾਜਪਾਲ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਉਲਟਾ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ /

(16) The nature and scope of ਪਾਵਰ UNDER ਸੈਕਸ਼ਨ 401 ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਆਇਆ ਸੀ।

ਗੋਪਾਲ ਵਿਨਾਇਕ ਗੋਡਸੇ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (3) ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਇੱਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ: -

“ਮੁਆਫੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਢੁਕਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜ਼ਾਬਤਾ ਫੌਜਦਾਰੀ - ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਧਾਰਾ 401 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੁਝ ਛੋਟਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਨੇ ਪੂਰੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ”

ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਯੋਗ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਰਹਿਮੋ-ਕਰਮ 'ਤੇ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਕਤ ਸਰਕਾਰ, ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਉਸਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਬਕਾਏ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ, ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਹ ਨਿਰੰਤਰ ਚੰਗੇ ਆਚਰਣ, ਲਾਭਦਾਇਕ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਖੂਨ ਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਮੁਆਫੀ ਦੇ ਫਲ ਤੋਂ ਵੀ ਵਾਂਝਾ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਕੋਡ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਮੁਆਫ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਇਸ ਦੇ ਨਿਵੇਕਲੇ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਇਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨ ਸਕਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਾਜਬ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ।

(17) ਜੋ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 72 ਦੇ ਤਹਿਤ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਅਧੀਨ ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਅਤੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜ਼ਾਬਤਾ ਸੰਘਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 401 ਅਧੀਨ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ। ਦਇਆ ਦੀ ਜੋ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਖਰੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਸੁਣਾਉਣਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜ਼ਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 401 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਹੁਕਮ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਇੱਕ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

(18) ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਮਹਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੇਠੀ ਦੁਆਰਾ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮਾਫੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਅਥਾਰਟੀ ਕੋਲ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ

(3) ਏਆਈਆਰ 1961 ਐਸਸੀ 600

ਉਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਚਾਰ ਕੋਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮਾਫੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਾਫੀ ਦੇਣ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਪਹਿਨੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਇਹ

Hukam Singh v. The State of Punjab, etc., (Dhillon. J.)

ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋ ਆਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਕੋਈ ਤੀਜਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਆਫੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਕੁਝ ਅਮਰੀਕੀ ਅਥਾਰਟੀ ਸਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, (1) ਜੈਮਿਸਨ ਬਨਾਮ ਫਲੈਨਰ ਸ਼ੈਰਿਫ (4), ਕੰਸਾਸ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ, (2) ਐਕਸ ਪਾਰਟ ਕਰੰਪ (5), ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਅਪੀਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ। ਓਕਲਾਹੋਮਾ ਦਾ, ਅਤੇ (3) ਸਾਬਕਾ ਪਾਰਟ: ਫਿਲਿਪ ਗ੍ਰਾਸਮੈਨ (6) ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਮਾਫੀ ਜਾਂ ਮੁਆਫੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੁਆਫੀ ਜਾਂ ਮੁਆਫੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਜਾਂ ਅਯੋਗਤਾ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿਚਲੀ ਸ਼ਕਤੀ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪਹਿਨੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਉਚਿਤਤਾ ਜਾਂ ਅਯੋਗਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ, ਪਰ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸੇ ਗਏ ਦੋ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਅਮਰੀਕੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਹਨ ਜੋ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਕੋਲ ਗਵਰਨਰ 'ਤੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮਾਫੀ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬਾਥਬੁਨ ਬਨਾਮ ਬਾਉਮੇਲ ਵਾਰਡਨ (7) ਆਇਓਵਾ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਬੋਸ ਬਨਾਮ ਪਰਮੈਨ (8), ਦੱਖਣੀ ਕੈਰੋਲੀਨਾ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਮਾਲਾ ਫਾਈਡ ਅਭਿਆਸ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੀ ਕਿਸਮ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸ਼ਕਤੀ ਜੋ ਕਿ ਮਾਲਾ ਫਿਡ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਇਹ ਬਾਹਰੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਲਈ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਅਲਟਰਾ ਵਾਇਰਸ ਹੈ। ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੱਤਾ ਦੀ ਮਾਲਾ-ਮਾਫੀ ਅਭਿਆਸ, ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਾਹਰੀ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗਾ

- (4) 228 ਪੈਸੀਫਿਕ ਰਿਪੋਰਟਰ 82.
- (5) 135 ਪੈਸੀਫਿਕ ਰਿਪੋਰਟਰ 429.
- (6) USSCR 69 ਵਕੀਲ ਐਡੀਸ਼ਨ 87.
- (7) 191 NWR 297.
- (8) 150 SER 54.

ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ - ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਜੋ ਦੁਬਾਰਾ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਵਰਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਰਾਜ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵੀ, ਜਾਇਜ਼ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਮਾੜੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਸਵਾਲ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਅਦਾਲਤਾਂ ਕੋਲ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਉਕਤ ਸਵਾਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਕੇਸ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਬੇਸ਼ੱਕ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕੇ, ਅਦਾਲਤ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਕੇਸ ਬਣਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਮ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਰਾਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਦੁਆਰਾ ਥੋੜੇ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਨਜ਼ਿਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

(19) ਮੁਆਫੀ ਅਤੇ ਮੁਆਫੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਅਤੇ ਬਾਹਰੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਅਲਟਰਾ ਵਾਇਰਸ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਐਸਏ ਡੀ. ਸਮਿਥ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਰਿਵਿਊ ਆਫ ਐਡਮਿਨਿਸਟਰੇਟਿਵ ਐਕਸ਼ਨ (1959 ਐਡੀਸ਼ਨ) ਪੰਨਾ 61 'ਤੇ, ਅਖਤਿਆਰੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਚੰਗੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਮਨਮਾਨੇ ਜਾਂ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ। ਜੇਕਰ ਪਾਵਰ ਦੀ ਰਿਪੋਜ਼ਟਰੀ ਇਹਨਾਂ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਅਲਟਰਾ ਵਾਇਰਸ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ।

(20) ਸਮਿਥ ਬਨਾਮ ਈਸਟ ਐਲੋ ਰੂਰਲ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਕਾਉਂਸਿਲ (9) ਵਿੱਚ ਲਾਰਡ ਸੋਮਰਵੇਲ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਯੋਜਿਤ: -

"ਮਾਲਾ ਫਿਡ ਇੱਕ ਵਾਕੰਸ਼ ਹੈ ਜੋ ਅਕਸਰ ਵਿਧਾਨਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਦੇ ਵੀ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹਾਈਪੋਥੀਟਿਕ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਧੋਖਾਧੜੀ ਜਾਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।"

ਜੋ

(21) ਜੋ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤਾਕਤ ਦੀ ਮਾਲਾ ਫਾਈਡ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੀ ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਮਾਲਾ ਫਾਈਡ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਜੋ ਕਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜਾਇਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਹੁਕਮ ਵੀ, ਜੇਕਰ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਅਲਟਰਾ ਵਾਇਰਸ ਹਨ ਅਤੇ ਵਿਗੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਹਵਾਲਾ

(9) (1956) ਏ.ਸੀ. 736.

Hukam Singh v. The State of Punjab, etc., (Dhillon. J.)

ਸ. ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ (10) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸੁਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਡਾ. ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੁਕਮ, ਜੋ ਕਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਹੁਕਮ ਸੀ, ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਪਾਇਆ ਕਿ ਇਹ ਹੁਕਮ ਗਲਤ ਸੀ, ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸੀ.ਐਸ. ਰੋਜ਼ੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (11) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਮੋਟਰ ਵਹੀਕਲਜ਼ ਐਕਟ ਦੇ ਚੈਪਟਰ IV-ਏ ਅਧੀਨ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸਕੀਮ, ਜੋ ਕਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸੀ, ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਅਤੇ ਇੱਕ ਖੋਜ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਸੱਤਾ ਦੀ ਗਲਤ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇਹ ਖਰਾਬ ਹੋਇਆ ਸੀ।

(22) ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਤੋਂ, ਇਸਲਈ, ਮੈਂ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 72 ਅਤੇ 161 ਅਤੇ ਜ਼ਾਬਤਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 401 ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼, ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ: -

- (1) ਕਿ ਅਥਾਰਟੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।
- (2) ਕਿ ਅਪ੍ਰਯੋਗਿਤ ਆਰਡਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਹੱਦ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ।
- (3) ਇਹ ਕਿ ਆਰਡਰ ਖੋਖਾਧੜੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹ ਕਿ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਬਾਹਰੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਇਹ ਹੁਕਮ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਮਾੜੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ।

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਜਾਂ ਅਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਕਤ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

II. ਕੀ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਕੋਲ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਹੈ^

(23) ਉਪਰੋਕਤ ਕੀਤੀ ਚਰਚਾ ਤੋਂ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਪਰੋਕਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੁਝ

(10) ਏਆਈਆਰ 1964 ਐਸਸੀ 72.

(11) ਏਆਈਆਰ 1964 ਐਸਸੀ 962

ਉਸ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕੋਲ ਇੱਕ ਟਿਕਾਣਾ ਸਟੈਂਡ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ -

ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਉਪਰੋਕਤ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਧਾਰ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਕੋਲ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 72 ਅਤੇ 161 ਅਧੀਨ ਜਾਰੀ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਈ ਸਥਿਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ / ਅਤੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 401 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਹੀ ਸਥਿਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੇ ਭਰਾ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 3 ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 3 ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿੱਚ, ਮਾਨਤਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਸੇ ਸਮੇਂ, ਜੇਕਰ ਮਾਫੀ ਅਤੇ ਮਾਫੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕੋਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਲੋਕਸ ਸਟੈਂਡ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਦੇ ਕਤਲ ਕਾਰਨ ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਉਹ ਖੁਦ ਵੀ ਉਸੇ ਘਟਨਾ ਦੌਰਾਨ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਖਦਸ਼ਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 3 ਨੂੰ ਮੁਆਫੀ ਦੇਣ ਨਾਲ ਉਸਦੀ ਜਾਨ ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਕੋਲ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 3 ਨੂੰ ਮੁਆਫੀ ਦੇ ਕੇ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਨਿੱਜੀ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਅਧਿਕਾਰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਅਸਲ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਾਰਨ ਦੁਖੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 3 ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਨਿੱਜੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸੇ ਮਲਕੀਅਤ ਦੇ ਹਿੱਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੁਖੀ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਪੱਖਪਾਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਗਡੋ ਵੈਂਕਟੇਸ਼ਵਰ ਰਾਓ ਬਨਾਮ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (12) ਵਿੱਚ, ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਦੁਆਰਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀ: -

“ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ, ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ 'ਆਮ ਤੌਰ' ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ-ਵਿਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਨਿੱਜੀ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇ। ਕਿਸੇ ਨਿੱਜੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਮਲਕੀਅਤ ਹਿੱਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ; ਇਹ ਕਿਸੇ ਟਰੱਸਟੀ ਦੇ ਹਿੱਤ ਨਾਲ ਵੀ ਸਬੰਧਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਿ ਅਸਾਧਾਰਣ ਮਾਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ 'ਆਮ ਤੌਰ' 'ਤੇ ਸਮੀਕਰਨ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਜਾਂ ਭੁੱਲ ਦੁਆਰਾ ਪੱਖਪਾਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਦਾਇਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮਲਕੀਅਤ ਜਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਨਿਸ਼ਚਤ ਰੁਚੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।”

Hukam Singh v. The State of Punjab, etc., (Dhillon. J.)

(24) ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਪੱਖਪਾਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ।

111. ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਡਾ. ਅਬਚਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਅਣਕਿਆਸੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਸੀ? ਜੇਕਰ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਕੀ ਇਹ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਟਰਨ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਦੀ ਸੰਬੰਧਿਤ ਫਾਈਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਾਰਨ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(25) ਇਸ ਸਵਾਲ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਅਣਕਿਆਸੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੇਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਵਾਲ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਵੇਖਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਟਾ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕਰੇ ਤਾਂ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਦੇਣਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਫਰਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇ ਕਿ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਰਿਟਰਨ ਵਿੱਚ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਸਬੂਤ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਿਤ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਜੇਕਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਤਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਕਤ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਵੇ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਬਣਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਹਮਲੇ ਦਾ ਕੋਈ ਠੋਸ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਇਹ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਨ ਦੇ ਕੇ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਵੇ, ਜਿਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਫਰਜ਼ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ 'ਤੇ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਵਉੱਚ ਅਥਾਰਟੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਸ਼ਾਲ ਅਤੇ ਨਿਰਵਿਘਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਕਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਸਹੀ ਹੋਣ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਡਿਊਟੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਡਿਸਚਾਰਜ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮਾਂ ਨਾਲ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਜੁੜੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਹੋਰ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

(26) ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਦੇ ਸਬੰਧਤ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਰਟੀਓਰੀ ਦੀ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਨੂੰ ਗਲਤ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। *im pugged* ਆਰਡਰ ਇੱਕ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ। ਸਰਟੀਓਰੀ ਦੀ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਕੇਵਲ ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਈ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿੱਥੇ ਹੇਠਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਿ

ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਫਰਜ਼ ਵਜੋਂ ਰਿਕਾਰਡ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਸਰਟੀਓਰੀ ਦੀਆਂ ਰਿੱਟਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਉਚਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਤਾਂ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਅਜਿਹੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਕੇਸ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਖੁਦ ਸਹੀ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਫਾਈਲ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਿ ਕੀ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਆਪਣੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਬਿੰਦੂ ਨੰਬਰ 5 ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਦਾ ਜਵਾਬ ਉਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

IV. ਜੇਕਰ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਅਯੋਗ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ ਕਿ ਮੁਆਫੀ ਜਾਂ ਮੁਆਫੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਹੱਦ ਕੀ ਹੈ?

(27) ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਨੁਕਤਾ ਨੰਬਰ 5 ਦੇ ਸਾਡੇ ਜਵਾਬ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਅਯੋਗ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਪੜਤਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਬੂਤ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕਰੋ। ਮੁਆਫੀ ਜਾਂ ਮੁਆਫੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਸੀਮਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਮੈਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1 ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਸਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਬਹਿਸ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਕ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਫਾਈਲ, ਜੋ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸੇ ਨੂੰ ਲੰਘਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਪਸ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹਾਂ ਕਿ ਬਿੰਦੂ ਨੰ. 5 ਦੇ ਮੇਰੇ ਜਵਾਬ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦੱਸੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੇਸ਼ੀ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੈਨੂੰ ਇੰਪਗਨਡ ਆਰਡਰ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ।

V. ਕੀ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ 'ਤੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਸਬੂਤ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਆਪਹੁਦਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਪਰ ਐਕਟ ਦੀ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਤੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜੋ ਉਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਬਾਹਰੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜਿਸ ਲਈ ਇਹ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ?

(28) ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਢਲੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ 'ਤੇ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕਿ

ਤਾਕਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਮੰਦਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ / ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ

Hukam Singh v. The State of Punjab, etc., (Dhillon. J.)

ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਮਾੜੇ ਇਰਾਦੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਖੌਤੀ ਹੁਕਮ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਮਨਮਾਨੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਬਾਹਰੀ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਉਸ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ ਜਿਸ ਲਈ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤਾਕਤ ਦੇ ਮਾਲਾ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ 'ਤੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਹ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੈ ਜੋ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਸਨ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇਹ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਆਰਡਰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ, ਸ਼੍ਰੀ ਆਨੰਦ ਸਵਰੂਪ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 401 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਹ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਜੇਕਰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਹਮਲੇ ਦੇ ਠੋਸ ਆਧਾਰਾਂ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਲਗਾਉਣ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਉਕਤ ਹੁਕਮ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ। ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਕਿਸੇ ਦੀਵਾਨੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਅਦਾਲਤ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਛੱਡਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਈਮਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਬੁਲਾਉਣ ਲਈ ਕੇਸ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਗੈਲਿਟੀ ਦਾ ਫੇਕ ਸਬੂਤ। ਸਬੂਤ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਾ ਸਾਧਾਰਨ ਨਿਯਮ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਬਰਾਬਰ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਪੀਜੇ ਇਰਾਨੀ ਬਨਾਮ ਮਦਰਾਸ ਸਟੇਟ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (13) ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਇੱਕ ਕੇਸ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਫੈਸਲਾ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਉਕਤ ਫੈਸਲਾ ਉਸ ਕੇਸ ਦੇ ਅਜੀਬ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ। ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿ ਮਦਰਾਸ ਬਿਲਡਿੰਗਜ਼ (ਲੀਜ਼ ਅਤੇ ਰੈਂਟ ਕੰਟਰੋਲ) ਐਕਟ (1949 ਦਾ 25) ਦੀ ਧਾਰਾ 13 ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਛੋਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਅਦਾਲਤਾਂ ਕਿ ਕੀ (ਏ) ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਵਿਤਕਰਾਪੂਰਨ ਸੀ, (ਬੀ) ਇਹ ਹੁਕਮ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਐਕਟ ਦੀ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਸਾਰਥਕ ਜਾਂ ਢੁਕਵੇਂ ਸਨ, ਅਤੇ (ਸੀ) ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਗੰਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਮਦਰਾਸ ਬਿਲਡਿੰਗਜ਼ (ਲੀਜ਼ ਅਤੇ ਰੈਂਟ ਕੰਟਰੋਲ) ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 13 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ

(13) ਏਆਈਆਰ 1961 ਐਸਸੀ 1731

ਪ੍ਰਵਾਨਾ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਆਪਹੁਦਰੇ ਹੋਣ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮਦਰਾਸ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 13 *ibid* ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਜਾਇਜ਼ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਕਿ ਇਹ ਹੁਕਮ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਸਾਰਥਕ ਜਾਂ ਢੁਕਵਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਐਕਟ. ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵਰਗ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਆਰਡਰ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦਿਖਾਈ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ, ਅੰਦਰ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਆਰਡਰ

the impugned order were gone was ਜੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸਾਰਥਕ ਜਾਂ ਉਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਅਪੀਲ made on the grounds relevant to ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤੀ the policy and the majority ਜਤਾਈ ਕਿ ਅਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ judgment of the finding of the ਜਾਂ ਨੀਤੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ High Court under section 13 of the ਅਤੇ ਐਕਟ ਦਾ ਉਦੇਸ਼। ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਹੁਕਮ ਦੀ Act was ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ

ਕਿ ਉਕਤ ਹੁਕਮ ਐਕਟ ਦੇ ਉਲਟ ਸੀ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਬਹੁਮਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਉਸੇ ਨੀਤੀਜੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਸਵਾਲ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਜਦੋਂ ਮਾਮਲਾ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਿਆ। ਇਹ ਕੇਸ ਆਪਣੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13 ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਕਤ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਹੁਕਮ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਥੱਲੇ, ਹੇਠਾਂ, ਨੀਵਾਂ. ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਣਗਹਿਲੀ ਵਾਲੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਜਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਪਬੰਧ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਪਟੀਸ਼ਨਰ *ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ, ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਹੁਕਮ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਪਬੰਧ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ।* ਨੀਤੀ ਜਿਸ ਲਈ ਮਾਰੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ ਲਗਾਉਣਾ ਅਤੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 401 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਇੱਕ ਕੈਦੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਪਾਸ ਹੋਣ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਸੰਘਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 401 ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੇ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਰਨ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ, ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ

Hukam Singh v. The State of Punjab, etc., (Dhillon. J.)

ਗਿਆ ਹੈ, ਮਾਫੀ ਅਤੇ ਮਾਫੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਫੀ ਅਤੇ ਮਾਫੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਈ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਬਹੁਤ ਵਿਆਪਕ ਅਤੇ ਅਪ੍ਰਬੰਧਿਤ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਪ੍ਰਬਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਮੁਆਫੀ ਅਤੇ ਮੁਆਫੀ ਲਈ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਹਰੇਕ ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਪਟੀਸ਼ਨ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਆਰਡਰ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਭਾਵੇਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਸਬੂਤ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ। ਇਹ ਸਬੂਤ ਦੇ ਆਮ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਣਦੇਖੀ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਗਲਤ ਕਾਨੂੰਨ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਕਰਤਵਾਂ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਮਾੜਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਹੋਣ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਠਾਈ ਗਈ ਧਾਰਨਾ ਕੁਝ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਸਾਬਤ ਕਰਕੇ ਬੇਸ਼ੱਕ ਖੰਡਨਯੋਗ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਸਬੂਤ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੀ ਆਧਾਰ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਕੋਈ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਦੀ ਯੂਨੀਅਨ ਬਨਾਮ ਪਾਂਡਰੰਗ ਕਾਸ਼ੀਨਾਥ ਮੋਰੇ (14) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਆਇਆ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇੱਕ ਕਰਮਚਾਰੀ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਕਤ ਹੁਕਮ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਅਤੇ 16 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲ 'ਤੇ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੁਦਈ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਮਨਮਾਨੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬਰਖਾਸਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਉਲਟਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਸ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮੁਦਈ ਵਿੱਚ ਪੱਖਪਾਤ ਦੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਗਲਤ ਆਚਰਣ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ

(14) ਏਆਈਆਰ 1962 ਐਸਸੀ 630।

ਸਾਰੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ. ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੇ ਵਾਲਿੰਗਫੋਰਡ ਬਨਾਮ ਮਿਉਚੁਅਲ ਸੋਸਾਇਟੀ (15) ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਲਾਰਡ ਸੇਲਬੋਰਨ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ:

-

"ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਜੋ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੁਲਝਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ,

ਤਾਂ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਦੋਸ਼, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿੰਨੇ ਵੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸ਼ਬਦ ਹੋਣ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹ ਬਿਆਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹਨ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।"

(30) ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੇ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਧੋਖਾਧੜੀ ਬਾਰੇ ਜੋ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਲਤ ਵਿਵਹਾਰ 'ਤੇ ਬਰਾਬਰ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ: -

"ਇਸ ਨਿਯਮ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਸਿਧਾਂਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਨੂੰ ਲੈਣ ਲਈ, ਜੇ ਇੱਕ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸਿਰਫ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਨਮਾਨੀ ਵਿਤਕਰੇ ਦਾ - ਅਪਰਾਧ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਦੂਜੇ ਪੱਖ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਇਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਕਿ ਵਿਤਕਰੇ ਵਾਲੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਣਾਇਆ. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇਕਰ ਵਿਤਕਰਾ ਏ ਅਤੇ ਬੀ ਵਿਚਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਿਤ ਸਨ, ਅਤੇ ਏ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਦੂਜੇ ਪੱਖ ਲਈ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜਾਂ ਤਾਂ A ਅਤੇ B ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜਾਂ ਇਹ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਐਕਟ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਵਿਤਕਰੇ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਂ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਜੋ ਵਿਰੋਧੀ ਪੱਖ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਸਿਰਫ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਵਿਤਕਰਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਇਹੀ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 14 ਅਤੇ 16 ਦੀ ਕੋਈ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਮੁਦਈ ਵਿੱਚ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਮਨਮਾਨੀ ਜਾਂ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਵਾਲਾ ਵਿਤਕਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਬੇਸ਼ੱਕ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਅਰਥਹੀਣ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਵਿਤਕਰਾ ਹੋਇਆ ਸੀ।

(31) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਦੁਆਰਾ, ਉਸ ਕੇਸ ਦੀ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ ਪਾਇਆ ਗਿਆ, ਕਿ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਰੋਧੀ ਵਿਤਕਰੇ ਦੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਵਿਗਿਆਪਨ ਮਿਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਸੀ

(15) (1880) 5 AC 685 (697)।

ਅੱਗੋਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁਦਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਜੇਕਰ ਮੁਦਈ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਏ ਗਏ ਆਮ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਆਮ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਦੁਕਵੇਂ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਸਿਰਫ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਕਾਰਡ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿ 'ਕੁਦਰਤੀ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ' ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬਦਸਲੂਕੀ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ

Hukam Singh v. The State of Punjab, etc., (Dhillon. J.)

ਹੈ। ਸਫਲ ਹੋਣ ਲਈ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ਪੂਰਨ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਪਾਸ ਹੋਣ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਸਬੂਤ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ।

(32) ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕੋਸ਼ਾਰਾਜੂ ਵੈਕਟ ਸੁਬੱਯਾ ਬਨਾਮ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਰਕਾਰ (16) ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਇੱਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀ: -

ਮੰਦਭਾਵਨਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ , ਸੱਚਾਈ ਦੀ ਘਾਟ ਜਾਂ ਸਾਬਕਾ ਵਿਵੇਕਸ਼ੀਲ ਵਿਚਾਰਾਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਾਰਨਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਣ ਦੇ ਆਮ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣਾ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕੁਝ ਹੋਰ ਖਾਸ, ਵਧੇਰੇ ਸਿੱਧਾ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਸਟੀਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਅਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ ਇਲਜ਼ਾਮ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵੇਰਵੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਤੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਚਾਅ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੋ ਕੀਤਾ ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੱਚਾ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਲਤ ਇਰਾਦੇ ਜਾਂ ਬਾਹਰੀ ਵਿਚਾਰਾਂ, ਇਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਮੁਸ਼ਕਲ ਅਤੇ ਘੱਟ ਈਰਖਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦੇਵੇਗਾ।

(33) ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਆਧਾਰ ਜੋ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਬਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਡਾ. ਅਬਚਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਬੰਧ ਸਵਰਗਵਾਸੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ। ਇਸ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਖੰਡਨ ਡਾ: ਅਬਚਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਵਾਪਸੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਅਸਪਸ਼ਟ ਦੋਸ਼ ਹੈ। ਸਬੰਧਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਵੇਰਵਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੁਦੋਂ ਜੁਲਾਈ, 1970 ਵਿੱਚ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਨਾਮ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ

(16) ਏਆਈਆਰ 1965 ਏਪੀ 425

ਸਿੰਘ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਹੀਂ ਰਹੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਨਿਆਂਇਕ ਨੋਟਿਸ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਮਾਰਚ, 1970 ਵਿੱਚ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦੀ) ਸੀ. ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਵਿਰੋਧੀ, ਸੱਤਾ ਵਿੱਚ ਸੀ ਜਦੋਂ ਇਪਗਨਡ ਆਰਡਰ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਾਬਕਾ ਸ. ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਇਲਜ਼ਾਮ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੱਸ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ, ਅਸਪਸ਼ਟ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਸਬੰਧਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਵੇਰਵਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਇਲਜ਼ਾਮ - ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਰਹੂਮ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਵਾਉਣ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਸਬੰਧਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਅਸਪਸ਼ਟ ਤੱਥ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ

ਤੱਕ ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਲਝਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਅਤੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਉਠਾਇਆ ਜਾਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇ ਸਕੇ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਇਲਜ਼ਾਮ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਗੇ।

(34) ਇਕ ਹੋਰ ਆਧਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੋਣ ਦੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਇਹ ਅਯੋਗ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਫਿਰ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਆਈ ਐੱਮ ਐੱਫ ਆਰਡਰ ਗਲਤ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਮਾਫੀ ਅਤੇ ਮਾਫੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਰੋਕ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ *ਕਮਾਂਡਰ ਨੋਮਾਵਤੀ ਦੇ ਕੇਸ* (ਸੁਪਰਾ) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

(35) ਨੇ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 401 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਜਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਲਈ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 3 ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਭੇਜੀ। ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ. ਇਸ ਲਈ, ਹੁਕਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ. ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਨੁਕਤਾ ਨੰਬਰ 6 ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹਾਂ ਕਿ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਸੰਘਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 401 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ GO ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਵਾਲਾ ਮੰਡਾ ਟੇਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਆਧਾਰ ਵੀ ਅਰਥਹੀਣ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ। ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਰੰਭਕ *ਜ਼ਿਮੇਵਾਰੀ* ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ 'ਤੇ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ, ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ i. ਬਰਖਾਸਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰ ਹੈ।

VI. ਕੀ ਧਾਰਾ 401(2), ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਦੇ ਉਪਬੰਧ, ਚਰਿੱਤਰ ਵਿਚ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ, ਜਿਸ ਦੀ ਗੈਰ-ਅਨੁਪਾਲਨਾ, ਦੋਸ਼ਪੂਰਨ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਦੀ ਹੈ?

Hukam Singh v. The State of Punjab, etc., (Dhillon, J.)

(36) ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 401 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧ , ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 401 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ: -

"401(2) ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਮੁਅੱਤਲੀ ਜਾਂ ਮੁਆਫੀ ਲਈ ਢੁਕਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਢੁਕਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੱਜ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਉਸ ਦੀ ਰਾਇ ਦੱਸ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕੀ ਬਿਨੈ-ਪੱਤਰ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਰਾਏ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਰਾਏ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਮੌਜੂਦ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਾਪੀ ਵੀ ਅੱਗੇ ਭੇਜਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

(37) ਉਪਰੋਕਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਸੰਬੰਧਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 401 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸ਼ਬਦ 'ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ' ਹੈ ਨਾ ਕਿ 'ਸ਼ਾਲ'। ਹਾਲਾਂਕਿ 'ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ' ਜਾਂ 'ਸ਼ਾਲ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਕਿ ਕੀ ਉਪਬੰਧ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਜਾਂ ਡਾਇਰੈਕਟਰੀ, ਪਰ ਇਹ ਦੇਖਣ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਜਾਂ ਡਾਇਰੈਕਟਰੀ, ਹੋਰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਉਪਬੰਧ ਜੋ ਸੁੱਟ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਪਬੰਧ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ 'ਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਬਦ 'ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ' ਜਾਂ 'ਸ਼ੈਲ' ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਵੇਖਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਉਕਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦਾ ਅੱਖਰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਜਾਂ ਡਾਇਰੈਕਟਰੀ।

(38) ਇਹ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਸ ਦੁਆਰਾ *ਰਾਜ ਓਜ ਯੂਪੀ* ਬਨਾਮ *ਮਨਬੋਧਨ ਲਾਲ ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ* (17) ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਇੱਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ: -

"ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ 'ਸ਼ੈਲ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਭਾਵੇਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸਦਾ ਉਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਨਤੀਜਾ, ਅਵੈਧ ਹੋਵੇਗਾ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ 'ਮੇਅ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ ਸਿਰਫ ਇਸ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਅਨੁਮਤੀਯੋਗ ਜਾਂ ਡਾਇਰੈਕਟਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। "

(39) ਇਹ ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 401 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(40) ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 401 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, 'ਸ਼ੈਲ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ

'ਸ਼ੱਲ'। ਕਿਉਂਕਿ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਵਰਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜੋ ਸਾਨੂੰ 'ਸ਼ੱਕ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਸ਼ਬਦ 'ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ' ਨੂੰ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਆਮ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਵਸਥਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀ।

(41) ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 401 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਕੇਵਲ ਉਦੋਂ ਹੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਵੀ ਧਾਰਾ 401 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਕੋਡ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਜਾਂ ਮੁੜ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇਣ ਲਈ ਮਾਮਲਾ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 401 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

(42) ਤੀਜਾ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਅਪੀਲ - ਦੇਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਰਾਏ ਮੰਗੀ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋਵੇ, ਉਕਤ ਰਾਏ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਸਵੰਤ ਰਾਏ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (18) ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਇੱਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ।

(43) ਕਮਾਂਡਰ ਕੇ.ਐਮ. ਨਾਨਾਵਤੀ ਦੇ ਕੇਸ (2) (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਹ ਖੇਤਰ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 401 ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੈ। ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਹਿਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਸੀਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 401 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ, ਤਾਂ ਹਰ ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਰਾਏ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਲਤ ਜੋ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਰੋਕ ਦੇਵੇਗੀ। ਜੇ ਇਹ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਇਹ ਉਪਰੋਕਤ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਉਲਟ ਚੱਲੇਗੀ, ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਮਾਰੀ ਅਤੇ ਮੁਆਫੀ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਲੈਣ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋਵੇਗੀ, ਜੋ ਕਿ ਫਰੇਮਰਾਂ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ.

(18) ਏਆਈਆਰ 1967 ਪੀ.ਬੀ. 155.

Hukam Singh v. The State of Punjab, etc., (Dhillon. J.)

(44) ਪੰਜਵਾਂ, ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 72 ਅਧੀਨ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਅਧੀਨ ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਮੁਆਫੀ ਅਤੇ ਮੁਆਫੀ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 401 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ। ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਅਮਲ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਜਾਂ ਪੂਰੇ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਰਫ ਸੀਮਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸਬੰਧਤ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਮਾਫੀ ਅਤੇ ਮੁਆਫੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 401 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਸਮਾਨ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜਾਂ ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੱਜ ਦੀ ਰਾਏ ਲਈ ਭੇਜਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਜੱਜ ਦੀ ਰਾਇ ਮੰਗਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੋਵੇ। ਅਪੀਲ. ਜੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਮੰਗੀ ਗਈ ਵਿਆਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਹ ਹੁਕਮ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 161 ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੀ-ਸਾਈਡਿੰਗ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਮੰਗਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਉਸ ਜੱਜ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੀ ਸਜ਼ਾ ਜਿਸ ਨੇ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪਰ ਜੇਕਰ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 401(1) ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੱਜ ਦੀ ਰਾਏ ਲੈਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 401(1) ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਘੱਟ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਉਹ ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਉਹੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 161 ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 401 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਇਹ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਵਿਚਾਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸੰਘੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ *ਮੁਹੰਮਦ ਸਰਵਰ ਬਨਾਮ ਦ ਕਰਾਊਨ (19)* ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਇੱਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਸੀ।

(45) ਛੇਵੇਂ, ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੋਂ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਜਾਂ ਮੁਆਫ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੱਜ ਦੀ ਰਾਏ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਆਫੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਬੂਤ ਜਾਂ ਉਸ ਕੇਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੈਦੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੱਜ ਦੀ ਰਾਏ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦੀ ਰਾਏ ਕੇਵਲ ਤਾਂ ਹੀ ਢੁਕਵੀਂ ਅਤੇ ਉਪਯੋਗੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਆਫੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕੇਸ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਫਾਈਲ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ ਹੈ। ਨਾਲਜਿਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ
 †

(19) 1951 (52) ਕਰੋੜ ਐਲਜੇ 357

(46) *ਸੈਡੇਲਾ ਯੇਰਾ ਚੰਨਗਾਡੂ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (20)* ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮਾਫੀ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਸਾਰੇ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨ ਦਾ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਆਮ ਮੁਆਫੀ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਹੁਕਮ

ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਚ ਨੇ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ। ਜੇਕਰ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜ਼ਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 401 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੱਜ ਦੀ ਰਾਏ ਲਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਮੁਆਫੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਅਸਾਧਾਰਣ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਮਾਫੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਈ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਵਿੱਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਤੱਥਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੈਦੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

(47) ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਲਾਜ਼ਮੀ ਚਰਿੱਤਰ ਦੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇੱਕ ਟੈਸਟ, ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਜਿਹੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਜੁਰਮਾਨਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਾਬਤਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜ਼ਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 401 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਾਬਤੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

(48) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ਕਾਰਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜ਼ਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 401 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤ ਵਿਚ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਉਕਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ। ਮੈਂ ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ।

(49) ਅੰਕ 3, 4, 5 ਅਤੇ 6 ਦੇ ਮੇਰੇ ਜਵਾਬਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਹ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਲਾਗਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

RS N ARULA, CJ- ਮੈਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਅਤੇ ਜੋੜਨ ਲਈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਕੋਸ਼ਲ, ਜੇ.—ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਕੇ.ਐਸ.ਕੇ

(20) ਏਆਈਆਰ 1954 ਮੈਡ. 911.

18291 ILR-ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰੈਸ, ਸੀ.ਐੱਚ.ਡੀ.

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Hukam Singh v. The State of Punjab, etc., (Dhillon. J.)

ਰਵਨੀਤ ਸਿੰਘ